

# Hoe halen we de economie in 2021 van het slot?

2021 moet het jaar worden waarin vaccins de coronacrisis bezweren en de economie weer gaat groeien. Wanneer worden we verlost van de anderhalvemetersamenleving?

Daan Ballegeer, Jan Braaksma en Jean Dohmen  
Amsterdam

Als de eerste Nederlanders volgende week het coronavaccin krijgen toegediend, is dat het startschot van een enorme operatie die het pad moet effenen voor de terugkeer naar de normaliteit. Zonder overvolle ziekenhuizen, zonder 'anderhalve meter' en zonder gesloten deuren in de winkelstraat.

Volgens voorlopige ramingen moet 2021 ook het jaar worden van het economisch herstel. Na een ongekende krimp van meer dan 4% in 2020 rekenen het Centraal Planbureau (CPB) en De Nederlandsche Bank (DNB) voor dit jaar op een groei van bijna 3%. Of het zo zal gaan, is afwachten; het virus is onvoorspelbaar.

Maar wanneer mogen de mondkapjes af en is het gevaar definitief geweken? Dat kan volgens experts nog maanden duren. Pas als 60% tot 70% van de 17,5 miljoen Nederlanders immuun is, omdat ze de ziekte hebben gehad of het vaccin hebben gekregen, zal het virus zich niet langer verspreiden.

Om voldoende mensen te vaccineren zijn miljoenen doses vaccin nodig die nog bijna allemaal moeten worden geleverd. Zorgminister Hugo de Jonge stuurde eind december een 'indicatief' overzicht van leveringen naar de Tweede Kamer. In de eerste drie maanden van dit jaar moet Nederland er 7,8 miljoen krijgen.

Of dat lukt? De Jonge dekte zich eind december in. Wijzigingen zijn volgens de zorgminister 'tot het laatste moment mogelijk'. En natuurlijk moeten ook niet te veel mensen het vaccin weigeren, want dan blijft het virus rondgaan en mensen besmetten.

## WACHTEN OP DELENTE

Tot pakweg maart verandert er volgens de Leidse hoogleraar klinische epidemiologie Frits Rosendaal niets omdat nog niet genoeg mensen zijn gevaccineerd. Rosendaal: 'De eerste vaccinaties in verpleeghuizen dragen nauwelijks bij aan de bestrijding van het virus. De bewoners daarvan zitten aan het eind van de keten.' Bovendien is het winter, ideaal voor het virus om zich te verspreiden.

Rosendaal waarschuwt voor euforie in die fase, omdat het aantal doden door het vaccineren van de kwetsbaarste groepen waarschijnlijk snel zal dalen. 'Mensen redeneren dan al vlug; er is niks meer aan de hand. Het kabinet moet niet toegeven aan de druk om maatregelen te snel te versoepelen.' Anders stromen de ziekenhuizen alsnog vol.

Jongeren die hopen dat ze snel hun oude leven kunnen oppakken, moeten geduld hebben. Als eerste worden de 230.000 mensen in instellingen gevaccineerd, daarna zijn — van oud naar jong — de 4,3 miljoen 60-plussers aan de beurt, gevolgd door kwetsbare mensen onder de 60 en zorgmedewerkers. Pas daarna krijgen gezonde Nederlanders van 18 tot 60 jaar een prik.

Als de 60-plussers zijn gevaccineerd, neemt de druk op de zorg af. Maar groepsimmunitet is dan zo goed als zeker nog geen feit. Het virus kan zich dan onder jongere Nederlanders blijven verspreiden en slachtoffers maken. Een derde van de patiënten op de ic's is jonger dan 60.

Maar als de vaccinaties in de loop van het tweede kwartaal eenmaal op stoom komen, kan het volgens Rosendaal snel gaan. Dat is volgens hem ook het moment om maatregelen te versoepelen. Aan het eind van het tweede kwartaal, denkt Rosendaal, zouden voldoende mensen gevaccineerd kunnen zijn, waardoor het virus onder controle is gebracht.

Het virus helemaal uitroeien is volgens hem niet nodig. 'Het is niet erg als mensen af en toe corona krijgen zolang het er maar niet te veel van is. Het gaat erom dat we het virus onder bedwang houden. Als er af en toe iemand op de ic belandt, is dat naar, maar dat kunnen we aan', zegt Rosendaal.

## EINDE AAN ECONOMISCH DRAMA

Het zou economisch dramatisch zijn als de volledige heropening er pas komt nadat groepsimmunitet is bereikt. Voor ondernemend Nederland is het beter als het slot er in elk geval gedeeltelijk eerder af kan. Het is in theorie mogelijk gevaccineerde Nederlanders, kwetsbaren en ouderen voorop, als eerste meer ruimte te geven zodat ze hun leven kunnen normaliseren.

Dat laatste zou een ironische speling van het lot zijn. Bekende economen als Barbara

**In de eerste drie maanden van dit jaar moet Nederland 7,8 miljoen vaccins krijgen. Of dat lukt?**

Baarsma en Coen Teulings pleitten er in december voor dat er meer ruimte zou komen voor de jongeren, die minder kwetsbaar zijn voor het virus. Juist de ouderen zouden een stap opzij moeten doen en zichzelf isoleren, in afwachting van het vaccin.

'Als het tegenzit, zijn we een halfjaar of nog langer bezig voor we groepsimmunitet hebben. Het werkt niet om jongeren zo lang op te sluiten.' Dat versoepelingen voor jongeren leiden tot een toename van het aantal besmettingen namen de economen op de koop toe.

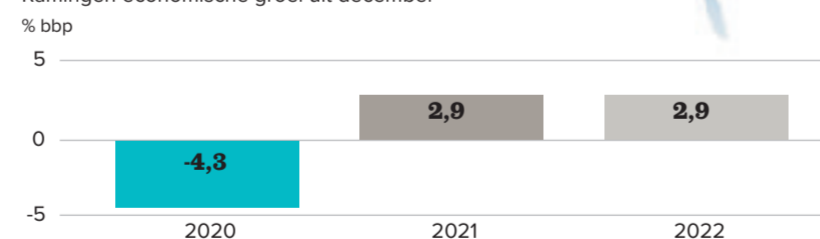
Het huidige beleid onderschat de schade voor jongeren, door het sluiten van scholen en universiteiten en door lagere kansen op het vinden van werk, benadrukt Teulings. Amerikaans onderzoek laat zien dat een stijging van de werkloosheid met 2 procentpunt tot een ongeveer even groot verlies aan levensjaren leidt als de coronacrisis.

Klinisch epidemioloog Rosendaal ziet helemaal niets in het opheffen van de beperkingen om jongeren de ruimte te geven. 'Ik vind het getuigen van een verbijsterende domheid. We hebben nu een gecontroleerde epidemie. Als je een ongecontroleerde epidemie krijgt, lopen de ic's straks over met vijftigers en zestigers. Dit is precies wat we in september en oktober zagen: eerst de jongeren, en die besmetten de generatie boven hen. Dat willen we niet nog een keer.'

Voor de horeca zou het goed nieuws zijn als kapitaalcrachtige ouderen als eerste hun sociale leven weer kunnen oppakken. Rosendaal ziet geen medische bezwaren tegen het opheffen van beperkingen voor mensen die gevaccineerd zijn.

## DNB verwacht 'gestaag herstel'

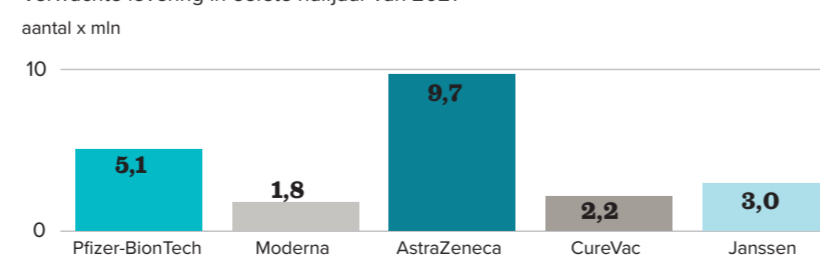
Ramingen economische groei uit december



© FD Bron: DNB, december 2020

## Coronavaccin is in aantocht

Verwachte levering in eerste halfjaar van 2021



© FD Bron: VWS. Per persoon zijn twee doses nodig, met uitzondering van het Janssen-vaccin

**Anderhalve-meter-samenleving**

Het lijkt wachten op een ondernemer die liever een tent vol zestigplussers heeft die allemaal aan de deur gecontroleerd zijn, dan een die omwille van de coronamaatregelen maar voor een derde gevuld mag zijn. Rosendaal: 'Ik heb er geen enkele moeite mee dat geëit wordt van mensen dat ze een vaccinatiebewijs overleggen wanneer ze naar theater of restaurant gaan.'

Roland Pierik, rechtsfilosoof aan de UvA, heeft wel bezwaren. 'Dit scenario is te voorbarig. Vaccinatiepaspoorten kunnen er pas komen als bewezen is dat vaccins voorkomen dat iemand besmettelijk is voor anderen. Voorlopig is dat nog niet het geval, waardoor de huidige maatregelen, zoals afstand houden en mondkapjes dragen, nodig blijven.'

Wat als die vaccinatiepaspoorten er op een bepaald ogenblik wel zijn? 'Om rechtvaardig te zijn, moet dan aan twee voorwaarden voldaan zijn', meent Pierik. 'De eerste is dat het vaccin is goedgekeurd en beschikbaar is voor iedereen. Daarnaast moeten we dan in een situatie zitten waarbij toch onvoldoende mensen dat vaccin willen nemen.'

Als niet aan deze voorwaarden is voldaan, worden mensen die graag gevaccineerd wil-

len worden, maar nog wachten op hun beurt, uitgesloten van het sociale leven, merkt hij op. 'Dat is moreel en politiek onverkoopt.'

Voorzitter Robèr Willemsen van Koninklijke Horeca Nederland vindt het te vroeg om te praten over heropening van de horeca voor een selecte groep. Hij wil dat de horeca voor iedereen tegelijk opengaat.

## BENIDORM BASTARDS

Ook de detailhandel, hard getroffen door de pandemie, twijfelt of het een goed idee is om het gevaccineerde deel van de bevolking meteen weer als vanouds in een volle winkelstraat te verwelkomen. 'Aan de winkeldeur kan ik onmogelijk controleren wie gevaccineerd is', zegt Eus Peters, directeur van brancheorganisatie Raad Nederlandse Detailhandel.

**Detailhandel en horeca voelen niets voor heropening voor een selecte groep die al gevaccineerd is**

Voorin de vaccinatietrein zitten is een groot voorrecht dat met een verantwoordelijkheid komt, aldus Peters. 'Ik zie het niet zitten dat gevaccineerde zestigplussers in het voorjaar zich als Benidorm Bastards kunnen gedragen in de Kalverstraat, terwijl de rest van de bevolking nog aan allerlei regels gebonden is.'

Pas als een substantieel deel van de Nederlandse bevolking het vaccin heeft gekregen, kunnen de teugels in de winkelstraat losser. Peters: 'Ik hoop oprecht dat het voor de zomer zo ver is.'

Waar de evenementenbranche serieus nadenkt over een verplichte sneltest om toegang te krijgen, is dat voor winklers volgens Peters ingewikkeld. 'Het is theoretisch heel interessant, maar sneltests zijn nog altijd relatief duur.'

Peters gruw bij de praktische gevolgen. 'Dan krijg je één rij voor gevaccineerden, één voor klanten die een sneltest willen doen, en één voor weigeraars?' Het beeld van aparte rijen, dat doet denken aan de paspoortcontrole op Schiphol, ziet hij niet zitten. 'Dat is erg complex. Winkeliers willen vooral gastvrij zijn.'